

ADAM HORBOWSKI
WSP w Rzeszowie

SPOTKANIE Z FILOZOFEM I FILOZOFI

W sali Senackiej Wy szej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, 30 maja 1997 roku, odbyła si niecodzienna uroczysto - jubileusz trzydziestopi - ciolecia pracy naukowej i czterdziestolecie pracy nauczycielskiej prof. zw. dr hab. Jana Szmyda, autora licznych prac filozoficznych, historycznych i religioznawczych.

Posta Profesora, człowieka niepo ledniej miary, którego osobowo pedagoga-naukowca wywarła szczególny wpływ na umysłowo i postawy autokreacyjne wielu pokole studentów, od wielu lat jest zwi zana z Instytutem Nauk Społecznych WSP w Krakowie. Profesor Jan Szmyd urodził si 21 czerwca 1932 roku w Kro cienku Wy nym k/Krosna. Studia historyczne odbywał na Wydziale Filozoficzno-Historycznym WSP w Krakowie w latach 1951-1954. Uko czył te studia filozoficzne na Uniwersytecie Warszawskim. W 1965 roku uzyskał doktorat, prezentuj c rozpraw pt. *Filozofia moralna G. Santayany*, przygotowan pod kierunkiem prof. Leszka Kołakowskiego na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego. Natomiast habilitacj otrzymał na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiello skiego, prezentuj c rozpraw pt. *Jan Hempel. Praktyka a wiatopogl d* w 1973 roku. W 1965 roku został powołany na stanowisko kierownika Zakładu Filozofii w WSP w Krakowie, a od 1980 roku był dyrektorem Instytutu Nauk Społeczno-Politycznych tej e uczelni. Aktualnie jest kierownikiem Zakładu Filozofii Kultury i Religioznawstwa w Instytucie Nauk Społecznych WSP w Krakowie. Równie w latach 1974-1981 był pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Instytucie Religioznawstwa Uniwersytetu Jagiello skiego, gdzie kierował zespołem badaj cym problemy z zakresu psychologii religii.

W 1978 roku Jan Szmyd został profesorem nadzwyczajnym, a tytuł profesora zwyczajnego nauk humanistycznych uzyskał w 1988 roku.

Do najwa niejszych prac Profesora wyznaczaj cych jego „drog do filozofii” nale : *Filozofia moralna Santayany* (1968), *Jan Hempel. Idee i wartosci* (1975), *Osobowo i religia. Z psychologii religii w Polsce* (1979), *Psychologia religii* (1985), *Wprowadzenie do psychologii religii* (1922), *Mylenie i zachowanie irracjonalne* (1993), *Psychologiczny obraz religijno ci i mistyki* (1996). Oczywi cie nie s to wszystkie tytuły z bogatej bibliografii naukowej Jubilata. Warto tylko wspomnie o ponad 200 tytułach rozpraw naukowych i artykułów i innych pracach, a w ród nich o publikacjach w j zykach obcych, m. in. w angielskim, niemieckim, rosyjskim i w gierskim.

Profesor Jan Szmyd jest członkiem kilku stowarzyszeń i organizacji naukowych, m. in. Sekcji Filozoficznej PAN, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Polskiego Towarzystwa Religioznawczego, Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Religii, światowej Federacji Humanistów i innych. Jest organizatorem wielu konferencji naukowych. Czynnie uczestniczy w międzynarodowych kongresach i sympozjach naukowych, np. w 1995 roku brał udział w Międzynarodowym Kongresie Historii Religii w Meksyku.

Uroczysto jubileuszowa zgromadziła w Sali Senatu Wydział Szkoły Pedagogicznej w Krakowie liczne grono współpracowników, przyjaciół i uczniów Profesora. Wśród nich znaleźli się m. in.: prof. dr hab. Józef Bańka, dyrektor Instytutu Filozofii Uniwersytetu Łódzkiego; prof. dr hab. Czesław Banach z WSP w Krakowie; prof. dr hab. Józef Lipiec z Uniwersytetu Jagiellońskiego; prof. Władysław Kwaśniewicz z Uniwersytetu Jagiellońskiego; prof. dr hab. Adam Wgrzecki z Akademii Ekonomicznej w Krakowie; prof. dr hab. Wiesław Sztumski z Uniwersytetu Łódzkiego; prof. dr hab. Daniel Markowski z WSP w Rzeszowie i inni.

Otwierając spotkanie, prof. dr hab. Michał Liwa, prorektor WSP w Krakowie, podkreślił wkład Jubilata w rozwój nauki i krakowskiej uczelni. Kolejny mówca, prod. dr hab. Roman Padoł, dyrektor Instytutu Nauk Społecznych, zaprezentował dokonania naukowe i dydaktyczne Jubilata. Zwrócił uwagę na główne kierunki zainteresowań naukowo-badawczych Profesora, do których należą: historia filozofii współczesnej, historia myśli filozoficznej i społecznej w Polsce XX w., teoretyczne i metodologiczne problemy religioznawstwa, a zwłaszcza psychologia religii, zagadnienie tradycji, racjonalizmu, teorii kultury, a także problematyka etyczna, światopoglądowa, teoretyczna, pedeutologiczna oraz dydaktyka filozofii.

Prof. dr hab. Halina Kwaśniewicz odczytała adresy gratulacyjne, które przesłali m. in.: prof. dr hab. Maria Gołaszewska z Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. dr hab. Stanisław Jedynek z UMCS w Lublinie, prof. dr hab. Andrzej Nowacki z Warszawy, prof. dr hab. Zbigniew Kuderowicz z Uniwersytetu Białostockiego, prof. dr hab. Zbigniew Drozdowicz z UAM w Poznaniu, prof. dr hab. Seweryn Dziamski z UAM w Poznaniu, prof. dr hab. Janusz Danecki z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. Stefan Opara z Warszawy, prof. dr hab. Mieczysław Michalik z Warszawy, prof. dr hab. Zbigniew Stachowski z WSP w Rzeszowie, oraz wielu innych przedstawicieli polskich środowisk naukowych. Wiele słów wysokiej oceny dorobku naukowego i dydaktycznego Jubilata wypowiedzieli profesorowie: Józef Lipiec, Józef Bańka, Czesław Banach, Józef Sowa, Leopold Zgoda, Ewa Stawowy. Wśród licznych wypowiedzi znalazł się głos reprezentanta „małej ojczyzny” - mgr Adam Krzanowski, wicekuratort Kuratorium Oświaty w Krośnie, który odczytał adres gratulacyjny.

Na uwagę zasługuje moment wręczenia Jubilatowi książki pamiątkowej pt. *Człowiek i warto ci*, której zawarto tematyczna odzwierciedla etapy i kierunki rozwoju naukowego Profesora. Zostały na niej rozprawy z zakresu filozofii, etyki i aksjologii, religioznawstwa, psychologii religii, podejmujące zagadnienia wiatopoglądowe i dydaktyczne. Autorami rozpraw są m. in.: Andrzej Nowicki, Józef Lipiec, Mirosław Nowaczyk, Halina Promieśka, Włodzimierz Szewczuk, Włodzimierz Pawluczuk, Halina Sekuła-Kwańciewicza, Czesław Banach, Zygmunt Ruta, Michał Liwa, Paweł Socha, Janusz Danecki, Irena Trzcieniecka-Schneider, Tadeusz Wiloch, Jan Such. W książce zostały także pomieszczone rozprawy autorów zagranicznych (USA, Kanada, Meksyk, Niemcy, Austria): Luther H. Martina, Ivana Strenskiego, Davida Wiebe, Sylwii Marcos, Rieka Kuhna.

Miłym przeżyciem intelektualnym dla uczestników spotkania był wykład Jubilata pt. *Dlaczego potrzebujemy filozofii i dlaczego od niej odchodzimy, czyli droga od i do filozofii*. Znalazły się w nim interesujące przebiegi dotyczące zagadnienia miejsca i roli filozofii w życiu intelektualnym człowieka przy odwołaniu się m. in. do refleksji filozoficznej Władysława Tatarkiewicza, Jean Piageta i Leszka Kołakowskiego. Wzór drogi życiowej Profesora Jana Szmyda wyznaczonej jego pracami wiadczy o skuteczności obranej drogi ku filozofii, traktowanej jako „(...) kierunek wysiłku poznawczego człowieka, który wiedzie do filozofii. Jest to najogólniej mówiąc, droga prowadząca od poznania naturalnego, poprzez poznanie naukowe do filozoficznego (...). Na każdym odcinku owej drogi ludzkie poznanie niewątpliwie się bogaci, jednak wcześniejsze odcinki zachowują swoją wartość i niebezpieczeństwo: same w sobie mogą być dla człowieka wystarczające” - powiedział Jubilat w swoim wystąpieniu.

Znalazły się tam uwagi oceniające sytuację współczesnej filozofii. Mówiąc o „drodze do filozofii”, Profesor Jan Szmyd zwrócił m. in. uwagę, że „Z tymi sztucznymi, omyłkowymi i kulturowo spełnionymi filozofiami rozstajemy się pod koniec XX stulecia być może już ostatecznie, albo rozstaniemy się w bliższej lub dalszej przyszłości i czynimy to, lub też uczynimy, nie tylko w przedmiocie o ich niezasadności i niewiarygodności, ale nadto - i niestety - w odczuciu ich nieszkodliwości i bezużyteczności” - powiedział Jubilat.

Przedstawiony wykład nabiera szczególnego znaczenia w murach uczelni pedagogicznej w okresie, kiedy pedagogika wkracza z powrotem na drogę ku filozofii, od której odeszła w minionych latach.

¹ *Człowiek i warto ci. Książka pamiątkowa po 35-leciu pracy naukowej i 40-leciu pracy nauczycielskiej Profesora Jana Szmyda*. Red.: Antoni Komendera, Roman Padoł, Michał Liwa. Kraków 1997.